

Problematika chudoby

Chudoba jako sociální událost.

Ve 2. století n.l. Izraelité razili myšlenku, že chudému je třeba pomoci – u synagog zakládali hospice. Začíná se rozlišovat, kdo pomoc potřebuje a kdo ne. Od 4. století prováděny kontroly, zdraví žebráci jsou považováni za lenivce.

„Chudoba je hodnocena jako stav, kdy lidé nejsou schopni uspokojovat své základní životní potřeby v míře, kterou společnost v dané době uznává za minimální nebo nezbytně nutnou.“
„Chudoba je relativní pojem, je závislá na čase, místě, ekonomických, sociálních a kulturních faktorech. Sama o sobě nemusí zakládat sociální problém. Problém je to tehdy, je-li daný okruh okolností vnímán jako problematický a považuje-li dostatečný počet skupin ve společnosti situaci za naléhavou a vyžadující řešení.“

Objektivní koncept chudoby

- Představuje standardní způsob hodnocení, vycházející z analýz sociálněekonomických informací o souborech domácností
- Je to konstrukt, kde se promítají politické a normativní souvislosti

Absolutní chudoba

- Je stav, kdy nedostatek prostředků neumožňuje uspokojovat základní životní potřeby do té míry, že je ohrožena vlastní existence člověka a hrozí mu smrt
- Nejvíce platné pro rozvojové země

Relativní chudoba

- Založena na rozložení příjmů v domácnosti, její pohyblivost je způsobena vývojem celkové příjmové úrovně
- Obvykle je určena vzdáleností od jistého (zpravidla průměrného) životního standardu ve společnosti
 - Především v Evropě
- Chudoba je výsledkem materiálního vývoje společnosti a relativizuje se.

Moderní chudoba

- Vyjádřena realitou současného vyspělého světa, kde se chudoba stala pouze chudobou relativní, která mění konkrétní podobu a rozměr.
 - o **Nová chudoba** je spojována s pozicí jedinců a sociálních skupin na trhu práce (nezaměstnaní, neúplné rodiny, skupiny znevýhodněné na trhu práce) a objevuje se v komplexu dlouhodobé nezaměstnanosti.
 - Vyšší počet osob napříč věkovými skupinami, různých sociálních a ekonomických kategorií
 - Chudobou jsou ohroženy i osoby zaměstnané
 - o **Stará chudoba** – bývá spojována s vlivem životních cyklů na neschopnost práce (typická je pro osoby staré, nemocné, pro osamělé rodiče samoživitele)
- **Skupiny, které jsou nejvíce ohroženy:**
 - rodiny s větším počtem dětí
 - neúplné rodiny
 - invalidní a zdravotně postižené osoby
 - senioři
 - osoby přechodně bez příjmu
 - dlouhodobě nezaměstnaní
 - společensky nezpůsobilé osoby
 - osoby, které přesídlily do města a nedokáží se adaptovat
 - nemajetní zemědělství pracovníci
 - drobní živnostníci po úpadku

Subjektivní koncept chudoby

- Vychází ze samohodnocení člověka, zda se cítí být chudým či nikoliv.
Subjektivní pocit chudoby závisí na porovnání toho, co subjekt nebo domácnost má, eventuálně:
 - o Co chce či čeho chce dosáhnout
 - o Co si myslí, že si zaslouží
 - o Co si myslí, že skutečně potřebuje (norma, standard)
 - o Co mají druzí (srovnávání s ostatními)

Feminizace chudoby – problém dnešní doby (viz. Článek

http://www.rozhlas.cz/radiowave/prolomitvlny/_zprava/prolomit-vlny-feminizace-chudoby--140912)

Fakta o sólo matkách v České republice

Fenomén FEMINIZACE CHUDOBY

Vize WOMEN FOR WOMEN, o. p. s.:

- Změnit postoj společnosti k sólo matkám
- Odstranit neviditelnou diskriminaci sólo matek na pracovním trhu
- Přizpůsobit předškolní péči potřebám sólo matek
- Vytvořit efektivní systém výživného
- Omezit zadlužování partnerů bez vědomí druhého

WOMEN FOR WOMEN, o. p. s.

- Byla založena manželé Ivanou a Pavlem Tykačovými v říjnu 2012
- Pomáhá především ženám s dětmi, které jsou ohroženy psychicky, ekonomicky a sociálně

zdroj: <http://www.women-for-women.cz/novinky/fenomen-feminizace-chudoby-125.html>

Měření chudoby:

Absolutní – měříme-li chudobu prostřednictvím nějakého standardu příjmu či minimální spotřeby nutné k fyzickému i sociálnímu přežití.

Relativní – měříme-li chudobu adekvátností uspokojování potřeb ve vztahu k nějakému standardu charakteristickému pro většinovou populaci.

Objektivní – je-li míra stanovena ve vztahu k nějakému životnímu základu.

Subjektivní – je-li vyjádřením osobního pocitu chudoby.

Přímá – je-li měřítkem nedostatek určitých statků a služeb – respektive nedostatek jejich spotřeby.

Nepřímá – je-li měřítkem nedostatečný příjem, který tuto spotřebu limituje.

Expertní – je-li chudoba určena na základě posouzení expertů.

Konsensuální – je-li určena na základě veřejného konsensu „přirozeně“ sdíleného či dosaženého vyjednáváním.

Sledování chudoby:

- Chudobu nejčastěji měříme pomocí dvou nástrojů:
 - o **Spotřeby** – jde o měření, které je založeno na přímé spotřebě statků a služeb a dalších nezbytných výdajů (pojištění). Jde o přímém měření chudoby.
 - o **Příjmů** – za rozhodující element je považováno stanovení výše příjmu a předpokládá se, že nedostatečné příjmy vedou k nedostatečné spotřebě a naopak. Takto měříme chudobu nepřímou.

Chudoba se ve vyspělých zemích nejčastěji pohybuje mezi 1/3 a 2/3 průměrného příjmu na hlavu v konkrétním státě. V ČR podle ČSÚ leží hranice chudoby pod příjmem 9901 korun (zveřejněno v červenci 2015).

Hranice ohrožení příjmovou chudobou u domácností s vybraným složením v ČR v roce 2014

Jednotlivec	9 901 Kč
Dvě dospělé osoby	14 852 Kč
Rodič s dítětem do 13 let	12 872 Kč
Rodič s dvěma dětmi staršími 13 let	19 803 Kč
Partneři s dítětem do 13 let	17 823 Kč
Partneři se dvěma dětmi do 13 let	20 793 Kč
Partneři se třemi dětmi – jedním do 13 let, dvěma staršími 13 let	27 724 Kč

Hranice a míra ohrožení příjmovou chudobou podle procenta mediánu ekvivalizovaného příjmu v ČR v roce 2014

	60 %	61 %	62 %	63 %	64 %	65 %
Roční příjem (v Kč)	118 817	120 797	122 778	124 758	126 738	128 718
Měsíční příjem (v Kč)	9 901	10 066	10 231	10 396	10 562	10 727
Potřebný čistý měsíční příjem navíc oproti hranici 60 % mediánu (v Kč)	x	165	330	495	660	825
Podíl osob ohrožených příjmovou chudobou (v %)	9,7	10,4	10,9	12,0	12,8	12,8

Příčiny chudoby

3 hlavní skupiny důvodů

- Nízké výdělky plynoucí ze zaměstnání – jsou obvykle cenou práce osob s žádnou nebo nízkou kvalifikací
- Nedostatek zaměstnání, tj. nezaměstnanosti
- Rozdíly ve vlastněném bohatství – determinují rozdíly v důchodech.

Řešení chudoby

- **Minimální mzda**
 - o Výše hrubé minimální mzdy
 - základní sazba minimální mzdy pro stanovenou týdenní pracovní dobu 40 hodin činí 9 900 Kč za měsíc nebo 58,70 Kč za hodinu,
 - sazba minimální mzdy pro stanovenou týdenní pracovní dobu 40 hodin u zaměstnance, který je poživitelem invalidního důchodu, činí 9 300 Kč za měsíc nebo 55,10 Kč za hodinu.
 - o Funkce
 - Ekonomická – je prahem, od kterého se odvíjejí tarifní mzdy
 - Sociální – zaručuje formu přežití ze mzdy, zabraňuje stlačení úrovně mezd pod hranici reprodukčních nároků na pracovní sílu => ochrana před nezaměstnaností
 - Ostatní funkce – základem pro výpočet podpory v nezaměstnanosti, pro stanovení odvodů do pojistných fondů, odvodů mezd a určení daní z příjmu.
- **Životní minimum**
 - o Je minimální společensky uznaná hranice peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb
 - o Upraveno zákonem č. 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu, v platném znění.
 - o Hlavní využití je v zákoně o pomoci v hmotné nouzi, v zákoně o statní sociální podpoře (u porodného a přídatku na dítě)
 - o Životní minimum nezahrnuje nezbytné náklady na bydlení

- Ochrana v oblasti bydlení je řešena v rámci dávek SSP a pomoci v hmotné nouzi
- Životní minimum je součtem všech částek životního minima jednotlivých členů domácnosti
- Společně posuzované osoby jsou:
 - Rodiče a nezletilé nezaopatřené děti
 - Manželé nebo registrovaní partneři
 - Rodiče a děti nezletilé zaopatřené nebo zletilé, pokud tyto děti s rodiči užívají byt a nejsou posuzovány s jinými osobami
 - Jiné osoby společně užívající byt, pokud písemně neprohlásí, že spolu trvale nežijí a společně neuhrazují náklady na své potřeby
- Dvě základní funkce
 - Ochranná – dočasná ochrana před sociální a hmotnou krizí
 - Kriteriaální – zaručuje, aby algoritmus výpočtu životního minima byl jednoznačný a přehledný. Musí odrážet realitu a respektovat skutečnou příjmovou situaci na hranici příjmové nedostatečnosti.
- Životní minimum je zvyšováno nařízením vlády
- Je možné jej zvýšit i mimo termín pravidelné valorizace
- ÚP ČR

Částky životního minima v Kč za měsíc

pro jednotlivce

3 410

pro první osobu v domácnosti	3 140
pro druhou a další osobu v domácnosti, která není nezaopatřeným dítětem	2 830
pro nezaopatřené dítě ve věku	
do 6 let	1 740
6 až 15 let	2 140
15 až 26 let (nezaopatřené)	2 450

Další informace:

<http://www.statistikaamy.cz/2015/07/proc-chudoba-roste-kdyz-rostou-prijmy/>

<http://www.statistikaamy.cz/2016/03/hranicni-meze-chudoby/>

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1141395-milion-cechu-balancuje-na-hranici-chudoby>

Doplnění existenčního minimumu

- Existenční minimum je:
 - Minimální hranicí peněžitých příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Tento institut byl vedle životního minima zaveden z důvodu lepší motivace dospělé osoby v hmotné nouzi.
 - **Nelze jej použít u nezaopatřeného dítěte, u poživatele starobního důchodu, u osoby invalidní ve třetím stupni a u osoby starší 68 let**
 - Zákon č. 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu
 - Existenční minimum nezahrnuje nezbytné náklady na bydlení
 - Existenční minimum činí 2200 Kč

Sociální vyloučení – nerovnost v participaci na životě společnosti a je výsledkem příležitostí.

Týká se 5 základních sfér:

- zaměstnání
- zdravotní péče
- vzdělání
- bydlení
- sociální ochrana

Chudoba a sociální vyloučení mohou mít, ale i nemusí mít souvislost.

Ohrožení:

- dlouhodobě nezaměstnaní (peníze/trh)
- migranti (stát/moc)
- izolovaní lidé, lidé s poruchami chování (solidarita)

Ken Auletta: UNDERCLASS = třída vyděděných – souvisí s chudobou, avšak ne všechny skupiny musí být chudí x jsou spíše sociálně vyčlenění

- 4 skupiny osob:

1. krajní skupiny kriminálních žvlů
2. traumatictí pijáci
3. bezdomovci, šedá ekonomika
4. pasivní chudí (3-4 generace – převládá sociální podpora)

Možnosti řešení:

- preventivní charakter
- opatření řešící následky a reálně existující chudobu

Sociální začleňování

- hlavním cílem je dosažení sociální koheze a vytvoření inkluzivní společnosti

K obecným cílům sociálního začleňování patří:

- zajištění účasti v zaměstnání a rovného přístupu ke všem zdrojům, právům, zboží a službám
- prevence rizika sociálního vyloučení
- pomoc nejvíce zranitelným
- mobilizace všech relevantních aktérů

Nezaměstnanost jako sociální událost

- je definována:
 - o nedobrovolným charakterem (nemožnost získat zaměstnání)
 - o pracovní schopností (způsobilost být zaměstnán)
 - o připravenost pro výkon zaměstnání
 - o aktivním hledáním zaměstnání (dochází na ÚP)
- dlouhodobá nezaměstnanost je jinou sociální událostí, protože člověk v rámci dlouhodobé nezaměstnanosti ztrácí po určité době způsobilost být zaměstnán pro:
 - o ztrátu kvalifikace (nemá možnost účastnit se velmi rychlého procesu získávání zkušeností, dovedností a návyků, což vede k jeho „dekvalifikační“)
 - o ztrátu pracovních návyků (sociální zlenivění)
 - o získaný zvyk žít ze sociálních dávek (sociální past)

Nezaměstnaným je osoba:

- osoba starší 15 let
- není v placeném zaměstnání či sebezaměstnání
- aktivnost – aktivně hledá zaměstnání prostřednictvím ÚP
- připravenost nastoupit do zaměstnání okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů

Za rizikové skupiny na trhu práce jsou považovány:

- OZP
- Mladiství uchazeči o zaměstnání, tj. fyzické osoby do 25 let
- Absolventi škol, po dobu 2 let po úspěšném ukončení studia, nejdéle však do 30 let věku
- Uchazeči společensky nepřizpůsobiví (underclass)
- Nekvalifikovaní uchazeči
- Fyzické osoby pečující o děti do věku 15 let
- Fyzické osoby starší 50 let
- Osoby bydlící v okrajových částech s minimální dopravní obsluhností

Psychosociální důsledky nezaměstnanosti:

- Ztráta pocitu štěstí
- Životní nespokojenost
- Snížení sebeúcty
- Celkový stres
- Zneužívání návykových látek
- Sebevraždy

Formy nezaměstnanosti:

- o **dobrovolná** – osoba setrvává dobrovolně nezaměstnaná, není ochotna přijmout práci za nabízenou mzdu (nezahrnuje se do statistik nezaměstnaných)
- o **frikční (dočasná)** – jedná se o krátkodobou nezaměstnanost spojenou zpravidla s obdobím mezi ukončením zaměstnání a nalezením nového zaměstnání; jedná se o nejčastější typ nezaměstnanosti, pro ekonomiku neznámá závažnější problém
- o **systemová (strukturální)** – nezaměstnanost způsobená změnou struktury ekonomiky; nezaměstnaný nemůže sehnat práci ve svém oboru, souvisí s nesouladem nabídky

práce a poptávky po práci (např. nadbytek horníků po uzavření dolů v regionu).
Řešením může být rekvalifikace.

- **cyklická** – souvisí s průběhem hospodářského cyklu. V době, kdy se ekonomika nachází v recesi, je zaměstnáno méně lidí než v době konjunktury.
- **sezónní** – souvisí např. s ročním obdobím – třeba v zimě je na horách zaměstnáno více správců lyžařských vleků než v létě, v zimě je více nezaměstnaných stavařů. Někdy se považuje za část frikční nebo strukturální nezaměstnanosti.

Formy společenské pomoci v nezaměstnanosti:

- Pojištění nebo hmotná pomoc pro případ nezaměstnanosti
- Sociální podpora nebo sociální pomoc nezaměstnaným, kteří nemají nárok na dávky z pojištění
- Aktivní politika zaměstnanosti

Ukazatel	1. čtvrtletí	2. čtvrtletí	3. čtvrtletí	4. čtvrtletí	1. čtvrtletí
	2015	2015	2015	2015	2016
Míra zaměstnanosti (%)	55,8	56,4	56,6	56,8	57,0 ¹
Obecná míra nezaměstnanosti (%)	6,0	4,9	4,8	4,5	4,3 ¹
Míra ekonomické aktivity (%)	59,4	59,3	59,5	59,5	59,6 ¹

Co dělat když ztratím zaměstnání:

- Do evidence uchazečů o zaměstnání budete zařazeni ode dne podání žádosti o zprostředkování zaměstnání
- Na ÚP byste měli dojít do 3 dnů od skončení zaměstnání
- Vyplňujete žádost o zprostředkování zaměstnání a žádost o podporu v nezaměstnanosti (musí být oba)
- S sebou si vezměte:
 - Platný OP
 - Doklad o ukončení pracovního poměru
 - Doklad o výkonu jiné výdělečné činnosti
- Pokud berete podporu v nezaměstnanosti, tak si nemůžete přivydělat. V případě že si najdete nekolidující zaměstnání, dojde k zastavení výplaty podpory v nezaměstnanosti a po skončení tohoto nekolidujícího zaměstnání se podpora dále vyplácí (nekolidující zaměstnání např. na DPP, DPČ výdělek nesmí být vyšší než polovina minimální mzdy).
- **Zdravotní pojištění za vás hradí stát po celou dobu evidence na úřadu práce**
- **Sociální pojištění není hrazeno**, doba po kterou budete vedeni v evidenci uchazečů o zaměstnání, se Vám započítává jako účast na důchodovém pojištění, a to po dobu, kdy

Vám náleží podpora v nezaměstnanosti, a nejvýše v rozsahu jednoho roku po dobu, kdy vám podpora nenáleží.

- Výše podpory závisí na věku, způsobu ukončení předchozího zaměstnání:
 - Do 50 let – čerpá podporu po dobu 5 měsíců
 - 50 – 55 let – čerpá podporu po dobu 8 měsíců
 - Nad 55 let – čerpá podporu po dobu 11 měsíců

 - **První dva měsíce – 65 %** průměrného měsíčního čistého výdělku v posledním zaměstnání
 - **Další dva měsíce – 50 %** průměrného měsíčního čistého výdělku v posledním zaměstnání

 - **Od 5 měsíce do konce podpůrčí doby – 45 %** průměrného měsíčního čistého výdělku v posledním zaměstnání
 - Pokud jste ukončili zaměstnání bez vážného důvodu nebo dohodou dostanete po celou dobu **45 %** průměrného měsíčního čistého výdělku po celou podpůrčí dobu
 - Výše podpory je shora omezena **na 0,58 násobek** průměrné mzdy za první až třetí čtvrtletí kalendářního roku předcházejícího roku, ve kterém o podporu žádáte (max. výše podpory v roce 2015 mohla být 14 604 korun)

- Pokud si najdete práci, musíte to oznámit nejpozději do 8 kalendářních dnů. Pokud v průběhu evidence využijete možnost přivýdělku, tzv. nekolidující zaměstnání, máte povinnost oznámit výkon nekolidujícího zaměstnání nejpozději v den nástupu k výkonu této činnosti.